

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan po pooldni, izjemni nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petti & 2 D, do 100 vrt. 2 D 50 p, večji inserati petti vrsta 4 D; novice, poslano, izjave, reklame, preklici beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravnštvo: Knaselova ulica štev. 5, prizlje. — Telefon štev. 304.

Uredništvo: Knaselova ulica štev. 5, I. nadstropje. — Telefon štev. 34.

Poštnina plačana v gotovini.

Volilna situacija v Sloveniji.

Volilna situacija v Sloveniji je jasna: veliki državni in nacionalni problemi, zlasti obračun s federalizmom in notranjopolitičnim defetizmom je odjeknil tudi v Sloveniji in grupiral dve glavni strugi našega političnega življenja v dva odločno nasprotjujoča si tabora. Na eni strani klerikalni tabor, ki se zaveda položaja v državi in obupnega stanja federalističnega bloka, ki pa vseeno poišča obdržati svojo doseganje moč med slovenskim ljudstvom ter s poznejšo, event. močno parlamentarno delegacijo izrabiti nove situacije v bodoči narodni skupščini. SLS je dosledna svojemu posadanju programu in se loči od ostalih strank v glavnem po svoji poziciji v splošnem državnem problemu, to je v vprašanju za in proti dosedanjemu ustavnemu in upravnemu redu, za in proti unitarizmu ter federalizmu, kar je praktično istovetno v vprašanjem za ali proti pozitivni zakonodaji in splošnemu narodnemu napredku v gospodarstvu in kulturni ali pa za taktočko zavlačevanja tega razvoja in stalnega postavljanja državnopravnega problema federalizma. — Stranka je kljub svojemu zmotnemu programu v skladu s situacijo v državi in se postavlja na stran federalistov. Drugi tabor tvorijo nacionalne sile Slovenije. Tu imamo predvsem najmočnejšo grunacijo Samostojne demokratske stranke, ki vodi zgoraj navezeno srčo održavno borbo na področju Slovenije. V vrstah Narodnega bloka in pod vodstvom izkušenih politikov Samostojne demokratske stranke se nahajajo vsi pošteni napredni Slovenzi, ki jim lokalni in osebni momenti ne zastirajo pogleda preko vse države in ki se zavedajo sedanjega usodenega trenutka ter pomena predstoječih volitev za nadaljnji razvoj Jugoslavije. Volitve 8. februarja pa niso enostavne volitve, ki naj izvličijo zgolj nove poslance, volitve pomenijo notranje-politično razpotre prvega reda, borbo za unitaristične ideale ali pa za federalistični defetizem.

Ta dva tabora razpolagata torej z velikimi koncentri in predstavljalata edino resne politične stranke, ki se zavzadajo svoje načine. SLS je stranka, ki kljub zgrešenemu programu ve, kaj hoče. Ne moremo pa tega trditi o ostalih meniških formacijah, ki sedaj silijo z lokalnimi in demokratičnimi programi na plan in ki so nastavile za predstojanje volitve, kajih načelno ozadje je danes dovoli jasno, ponolnoma separirane in arvistične kandidature.

Tu imamo najnovo Sam. kmetijsko stranko, ki gre v boj brez vsakega uvažanja na zmagu in na poznejše plodno delovanje v korist slovenskega seljaštva. Kandidatna lista te stranke je ponolnoma arivistična. Ti stranki je političen uspeh in podrobno delo za slovenskega oratorja v okviru velikih državnih strank postrenša stvar! SKS je očitno mnenja, da bolje služi slovenskemu kmetu, ako pomaga hrvatskemu in slovenskemu separatistom, da še dalje rovorajo po naši državi in da zadržijo v nerodni skupščini in splošno v nešem političnem življenju mirem razvoj, pozitivno zakonodajo ter splošno notranje-politični napredki. SKS pa bi bila po našem mnenju bolje storila, ako bi pomorsala odpravljati splošno notranje-politično moro, ako bi se pri-družila nacionalnemu bloku, si tukaj osigurala mandat in prijatejske zvezze za bodoče delovanje v narodni skupščini ter odvzela klerika'cem dva ali več mandatov. Osebni oziri so si vzel vid in razum in stranka je radi svoje zagrešene taktike politično skrahirala že pred volitvami.

Kaj naj rečemo o ljubljanskem in mariborskem radikalnem disidentu? Javni čut je pač dobro pogodil te akcije s kraljico pilpogačarske politike. Škoda izgubljati besed o njih. Osebni arizem je na dani!

Ostanejo še socialistične frakcije umerjenih pravcev, ki se vse ne zavzadajo, kaj hočejo in ki bi bile mnogo bolje storile, da so izdale v sedanjem trenutku, ob tako vredi političnih situacij in godni možnosti političnih kom-

Hrvatski kmetje ne gredo na Radićeve limanice.

Figar Stipica pošilja akademikepo kostanj v žerjavico. — Ponesrečen poizkus pobuniti kmetske mase. — Hrvatski kmetje so spoznali svojega zapeljivca kot klavrno »kukavico«.

— Zagreb, 9. januarja. (Izv.) Opozicijonalni tisk je dvignil velikanski krik in vik radi aretacije Radićevega sina Vladka in še dveh akademikov, sinov dr. Lorkovića in Košutića. Sedaj je ugotovljeno, da je ta trojica takoj po razprtsti HRSS odšel v Stubico, da bi tamnožje kmetske množice nahajskala proti državni oblasti in da bi se kmetje dvignili, odnosno da bi vkorakali v Zagreb ter tem osvobodili zaprtega Radića. Stubica je od davnega znana kot kraj, kjer so doma zelo uporni elementi in kjer je gnezdo vseh kmetskih uporov. Računalni so na materialno, dejansko in moralno podporo stubiških kmetov. Uspehi so bili proti pričakovanju in negativni. Vsa agitativna zakonodaja in splošnemu narodnemu napredku v gospodarstvu in kulturni ali pa za taktočko zavlačevanja tega razvoja in stalnega postavljanja državnopravnega problema federalizma. — Stranka je kljub svojemu zmotnemu programu v skladu s situacijo v državi in se postavlja na stran federalistov. Drugi tabor tvorijo nacionalne sile Slovenije. Tu imamo predvsem najmočnejšo grunacijo Samostojne demokratske stranke, ki vodi zgoraj navezeno srčo održavno borbo na področju Slovenije. V vrstah Narodnega bloka in pod vodstvom izkušenih politikov Samostojne demokratske stranke se nahajajo vsi pošteni napredni Slovenzi, ki jim lokalni in osebni momenti ne zastirajo pogleda preko vse države in ki se zavedajo sedanjega usodenega trenutka ter pomena predstoječih volitev za nadaljni razvoj Jugoslavije. Volitve 8. februarja pa niso enostavne volitve, ki naj izvličijo zgolj nove poslance, volitve pomenijo notranje-politično razpotre prvega reda, borbo za unitaristične ideale ali pa za federalistični defetizem.

Na Hrvatskem je danes gotovo, da hrvatskih kmeta v tem trenutku prav malo hrina usoda zartega Stjepana Radića. Radić ni doživel onih usnehnov in niso se poslavile one posledice, na katere je računal zelo trdno za srečaj svoje aretacije. Vsi pravi hrvatski kmetje Radića danes zelo zamerijo, da se je dal na tako nejunaški in narevnost strahopetni način prijeti in odpeljati v zapore. Imenujejo ga kratko »kukavico«. Hrvatski

izjavlja italijanski poslanik Bodrero. — Rojstni dan kraljice Marije. — Mrtvilo v političnem življenju. — Finančni minister v Parizu.

— Beograd, 9. jan. (Izv.) Ob 12) Danes dopoldne ni bilo niti v narodni skupščini, niti v ministrskem predsedstvu ničesar novega, ker praznuje Beograd božične praznike. V saborni cerkvi je bila danes ob 10. dopoldne svečana služba božja povodom rojstnega dneva Nj. Vel. kraljice Marije. Svečani službi božji, ki jo je opravil patrijarh Dimitrije ob asistenci svečeništva, so prisostvovali vsi v Beogradu navzoč člani vlade z ministrskim predsednikom Nikolo Pašićem na čelu, diplomatični zbor, generalitet, admiraltet, visoko uradništvo in oficirski zbor. Po končani službi božji so se ministri in člani diplomaticnega zobra vpisali na dvor v dvorni knjigo. Danes popoldne je na Terazijah javen koncert godbe kraljeve garde, zvečer ob 22 je velika galazaba v oficirskem domu.

Nj. Vel. kraljica Marija je povodom svojega rojstnega dne poklonila vojnim sirotom dar v znesku 15.000 Din za nabavo zimske obleke in drugih potrebsin. Kakor omenjeno, vlada v političnem življenju popolnoma stagnacija. Voditelji opozicionalnega bloka so zapustili Beograd. Splošno je zadnje dneve pred potekom roka za vložitev kandidatnih list povod opažati veliko neravnost in živahnino delovanje v glavnih odborih posavnih strank. Sestavljajo se kandidatne liste in se skušajo doseči v zadnjem momentu še kaki volilni kompromisi z gotovimi frakcijami. V tem znamenju se nahaja sedaj volilna bora.

V ministrskem predsedstvu ni bilo danes nikake živahnosti. Za nocoj je sklicana seja ministrskega sveta, na kateri poroča notranji minister o dosedanjih rezultatih akcije proti HRSS in o poteku preiskave proti Stipici Radiću. Notranji minister bo kratko rekapituliral vse važnejše dogodke v Zagrebu

promisov, da proglesijo potrebo splošne socijalne in produktivne kooperacije s slovenskimi gospodarskimi pojnjirji, s slovensko industrijo, trgovino in meščanstvom in da ob primerni moči splošni nacionalni in državni ideji izvajajojo sebi kandidature na splošni nacionalni listi ter si tako ustvarijo možnost poznejšega uspešnega delovanja v korist slovenskega delavstva.

Sedaj ne gre toliko za zveneče pro-

Nagli porast dinarja.

— Dunaj, 9. januarja. (Izv.) Na včerajšnji dunajski borzi je vladalo napeto zanimanje za nakup dinarja. Na vseh mednarodnih deviznih tržiščih je bil edini dnevni dogodek nagli porast dinarja. Ta porast jugoslovanske valute ima svoj začetek v Newyorku. Borzniki krogli so mnema, da so obsežne jugoslovanske dobave žita in koruze dełoma še nepravljane. Zato iščejo dinar, da likvidirajo naročila. Ameriški devizni spekulantom je pravočasno prišlo do dejstva v vednost in so začeli iskati dinar, da zadovolje francoske, nemške, italijanske in svetarske žitne uvozne arje. K temu prihaja še dejstvo, da ima dolar padajočo tendenco, zato so zelo olajšane transakcije v dolarih in dinarih.

— Beograd, 9. januarja. (Izv.) Finančni krogli so včeraj z veliko nervoznostjo sprejeli vest o ravnidnem porastu dinarja na curiški borzi. Kakor objavlja finančno ministarstvo, je N-rodna banka včeraj intervenirala na zorebški borzi radi nekupa velikih kolčin deviz v svrhu stabilizacije dinarja. Dinar ima še vedno tendenco naraščanja.

Radićev manifest iz zapora?

— Dunaj, 9. januarja. (Izv.) Današnja »Die Stunde« poroča iz Zagreba z dne 7. t. m.: »V zaporu se nahajajoči vodja hrvatskih kmetrov, Radić, je danes izdal manifest na hrvatski narod. Manifest, ki vsebuje ljute napade proti vladni, končuje z besedami: 'Moral sem oditi na Kalvarijo, toda ta križev pot je pot k odrešenju hrvatskega naroda.' Policeja je vetrala več oseb, ki so danes vnoči lenila na Radićev oklic na vogalih mestnih ulic.« — V Zagrebu o tem Radićevem manifestu nič ne vedi. Vsekakor pa bo treba na Radića tudi v preiskovalnem zaporu dobro paziti, da ne bo še iz zapora vznemirjal nerazsodne ljudske mase.

PRETRJANE VESTI O ARETACIJAH RADIĆEVCEV.

— Beograd, 9. januarja. (Izv.) V inozemstvo so bile odpodane iz Beograda vesti, ki so zelo pretiravale številno aretiranih pristašev HRSS. Nekatera poročila so javljala, da znaša število aretiranih tisoč in tisoč, navaivala so zlasti mnogoštevilne aretacije v Dalmaciji. Gotovi naši državi nenaklonjeni inozemski listi so omenjali, da je število aretiranih tako veliko, da so vsi sodni zapori prenapolnjeni in da morajo nekatere aretiranice spravljati v taborišča. Jasno je, da so veste popolnoma izmišljene, gola fantazija. Vlada sama je odredila, da se ne preganja nobenega pristaša HRSS, marveč da se zaprosimo po zakonu odgovorni voditelji HRSS. Celotno aratifikacije ne znašajo niti 200 oseb. Pred tremi dnevi v Subotici aretirani voditelji madžarske stranke so bili po večini že izpuščeni, v zaporiščih pa pridržani samo člani madžarske stranke, ki so bili eksponenti madžarskega iridentizma.

KDAJ BODO VOLITVE V ITALIJII?

— Rim, 9. januarja. V oficijoznih krogih se živahnino razpravlja o tem, kdaj se bodo vršile nove volitve. Večina meni, da se bo v parlamentu takoj sprejela volilna reforma, ali sesija najbrž ne bo na to nemudoma zaključena. Mogoče, da pojde zbornica še na kratke počitnice, potem se bo razpravljalo še o ženski volilni pravici za upravne zastope in o deželnem volilnem zakonu. Potem takem bi se mogle vršiti nove volitve šele jeseni. Ali Mussolini se zavaruje za vse slučaje in pušča otvorenijo tudi možnost za spomladanske volitve. Kakor pa bo polojaz v zbornici in kakor se obnese nadaljnje postopanje opozicije, od tega je odvisen datum novih volitev. Zaključitev sesije še ne pomeni novih volitev, ali z njim pada parlamentarna imuniteta in vsi zakonski načrti, predloženi parlamentu.

Opozicija je sklenila, da se ne udeleži volitev. Mussolini je hotel z volitvami udariti opozicijo, ali opozicija je izvršila protiudarec, ki utegne tudi predspeti k temu, da se ne razpiše takoj nove volitve. »Tribuna« meni tudi to, da se nove volitve ne morejo izvršiti pred procesom zaradi Matteottijevega umora. Razprava se pričakuje za mesec april.

DR. TRUMBIĆ SKUŠAL ODPOTOVATI V INOZEMSTVO.

— Zagreb, 9. januarja. (Izv.) Preiskovalni sodnik je danes dopoldne nadaljeval zasliševanje Stjepana Radića. V zapori se še vedno nahaja Radićev sin Vladko. Preiskava proti njemu ima ugotovit, kaj je delal v Stubici in kaj je nameval izvrsiti, da osvobodi svojega očeta.

Danes dopoldne se je po mestu raznesla vest, da je dr. Trumbić zaprosil pri politični oblasti za potni list v inozemstvo. Zatrjujejo, da hoče dr. Trumbić angažirati inozemstvo vkorist Stjepana Radića. Iz teme ne bo kruha, tudi če bi Radić zagovornik dobil začeljeno dovoljenje, ker je inozemstvo, izvzemši ruske boljševike, predobro informirano, kdo je Radić & Co.

NOVA ALBANSKA VLADA.

— Beograd, 9. januarja (Izv.) Iz Tiranje javljajo da je Ahmed beg Zogu končno sestavil novo albansko vlado. Ahmed beg Zagor je prevezel ministarsko predsedstvo in notranje zadeve. Miti Libohova zunanje posle, ministarstvo pravde in rosvete Kota Koču. V vlado je pozvan tudi skozi Solizi. Dne 15. tm. se sostane narodna skupščina. Položaj Bajrama Cura je zelo obopen. Bajram Cur je skušal nadaljevati borbo proti Ahmed begu Zogu ter se je utaboril v Krumi. Sedaj je zaprosil jugoslovanske oblasti, da mu dovolijo naseljev v Jugoslaviji odnosno da mu Jugoslavija da azilsko pravo. Na Bajrama Cura so jugoslovanske oblasti razpisale nagrado 2000 Din.

Borzna poročila.

Dinar v Curih 9.20.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG.

Smrekovi hodi od 30 cm naprej prema 4 m dolž., zdravi, fco. nakladna post., blago 305; hrastovi frizi 4, 5, 6, 7, 8, od 30—60 cm fco. meja, blago 1320; deske 20, 25, 30, 4 m monte fco. meja, blago 530; bukovna dva 1 m dolž., sept. seč., nakladna postaja, 2 vagona, denar 20, blago 21, zaključ. 20.

ZITNI TRG.

Pšenica, domaća, fco. Ljubljana, denar 435; pšenica, bačka, par. Ljubljana, blago 490; koruza, nova, fco. Ljubljana, 1 vag., denar 230, blago 235, zaključki 235; koruza, nova, umetno sušena, def., fco. dom. Ljubljana, 1 vag., denar 225, blago 250, zaključki 230; oves, bački, fco. Ljubljana, blago 365; fižol, ribničan, čiščen, b/n, fco. Postojna, trans., denar 300; fižol, prepelčar, čiščen, b/n, fco. Postojna, trans., blago 500; fižol, mandalon, čiščen, b/n, fco. Postojna, trans., denar 400; laneno seme, fco. Ljubljana, denar 630; otrobi, pšenčni srednje debeli, fco. gorenjska postaja, blago 250.

Efekti:

2% drž. renta za vojno škodo den. 126%, 7% invest. pos. iz l. 1921 den. 64%. Celjska posojilnica d. d. den. 210, bl. 218. Ljubljanska kreditna banka den. 225, Merkantilna banka den. 124, bl. 128, Prva hrvatska štedionica bl. 908, Nihag den. 38, bl. 46. Strojne tovarne in litarne den. 120, Združene papirnice den. 100, 4% kom.

Državni kancelar vrnil mandat za sestavo vlade.

Odstop zunanjega ministra dr. Stresemanna. — Novo vlado sestavi finančni minister dr. Luther.

Berlin, 9. januarja (izv.) Državni kancelar dr. Marx je pri svojih pogajanjih za sestavo svojega III. kabinka zadel na takе nepristojive težkoе, da je bil končno snoti primoran državnemu predsedniku Ebertu vrniti poverjeni mandat. Centrum je dr. Marx zagotovil svojo pomoč tudi za službo, da sestavi takozvanou manjšinsku vlado. Državni predsednik je v bistvu soglasil z dr. Marxom glede take vlade, vendar mu je svetoval, naj zadnjikrat poskusi pridobiti gotove stranke za sebe. Snoti je bila že v listih objavljena nekaka lista novе vlade. Nova vlada bi razpolagala s 130 poslanci in pa s podporo socijalnih demokratov. Na ta način bi dobila v državnem zboru nezadnato večino.

Radićevci glasujejo za kandidate HZ.

Zagreb, 9. januarja (izv.) Na tri-dnevni konferenci v Beogradu so se voditelji opozicionalnega bloka zelo trudili, da bi pridobili zastopnike HRSS za to, da izda razpuščenje HRSS med svoje pristaše voljno parolo, da vsi glasujejo za kandidate opozicionalnega bloka. Za to se je zelo trudil Ljubo Davidović, računajoč, da si na ta način pribori na Hrvatskem in drugod več mandatov. Računi niso uspeli. Opozicionalni blok ni prisel do nikakih pozitivnih sklepov.

V Zagrebu je bila snoti razširjena vest, da je bilo na beogradski konferenci sklenjeno in naročeno pristašem HRSS, da dne 8. februarja glasujejo kompaktno za opozicionalni blok. Ta vest se danes izkazala za neresnično in brez vsake podlage. Iz krogov Radićeve stranke je Vaš dopisnik danes izvedel, da se radićevci pravljajo na to, da pri volitvah vsi volijo kandidate HZ (Hrvatske zajednice). Pravljeno in sestavljene so že liste, na katerih so deloma tudi doslej nekompromitirani in neekspresionisti pristaši HRSS. Take liste so že izdelane za bjelovarsko, varadinsko in zagrebško županijo. Za ostala vojna okrožja se liste te dni sestavijo.

NAPETOST MED FRANCIJO IN NEMČIJO.

Pariz, 9. januarja (izv.) Po snoti sejil ministrskega sveta je trgovinski minister Renauld izjavil zastopnikom tiska, da upa na končni trgovinski sporazum z Nemčijo. Začasno se doseže med obema

državama trgovinski provizorij. Trgovinski minister je zanimal berlinske informacije, po katerih naj bi bila Francija Nemčiji stavila gotove ponudbe glede začasne trgovinske pogodbe, slične oni, sklenjeni med Italijo in Nemčijo po načelu največjih ugodnosti. Kljub temu prihaja danes iz Berlina vest, da je Nemčija odloknila francosko ponudbo glede začasne pogodbe in da v kratkem nastopi med obema državama brezgovni položaj.

Konference finančnih ministrov v Parizu.

Pariz, 9. januarja (izv.) Francoski finančni minister Clement je imel snoti daljši razgovor z angleškim finančnim ministrom Churchillom. Francija je pripravljena sprejeti svoječasno Lord Curzonovo noto dne 1. avgusta 1923. glede dolgov. Anglia je na podlagi te ponudbe pripravljena sprejeti na račun reparacij zneskih 14.200 milijonov zlatih mark kot kompenzacijo za svoje terljave napram zavezniškom. Ta snoti je ekvivalentna dolgovom Anglije napram Ameriki.

Ameriški poslanik Herrick je onozoril na važnost problemov, ki jih ima rešiti konferenca. Amerika upa, da pride na sestanku finančnih ministrov do zadovoljive rešitve in da se dosežejo povoljni rezultati za novo Evropo. Francoski finančni krogi optimistično presejo položaj na konferenci. Splošno prevladuje mnenje, da pariška konferenca ne reši problema zavezniških dolgov. Zelo obširno razpravlja vprašanje soudobne Amerike pri izvedbi Dawesovega načrta.

Volilna borba.

Svoj poraz pri volitvah napoveduje! Današnji »Slovenec« prihaja pod debelo tiskanim naslovom: »Na poti do kratkotrajne diktature« iz Beograda brzovno vest, v kateri napoveduje poraz opozicije pri skupščinskih volitvah. Dotična vest se glasi takole: »Vaš dopisnik je imel danes priliko razgovarjati se z uglednim članom opozicionalnega bloka, ki mu je izjavil, da je opozicionalnemu bloku moroče zasledovati dve politiki: ali to politiko, da se zoper s poti splošnega načinka, mnogobrojnih nezakonitosti in volilnega terorja vremeno na pot poštenega parlamentarizma ali pa da se sedanje teroristične stranke z metodami, s katerimi so pričele, same dovedejo do vrhuncu načinka, kateremu mora slediti preokret. Kakor se vidi, je že sedaj samo poslednja pot mogoča, ki bo teroristične stranke dovedla mogoča najprej do diktature...« Teroristične stranke so v »Slovenčevem« žargoni seveda stranke Narodnega bloka. »Ugledni član opozicionalnega bloka« terij napoveduje zmagu Narodnega bloka pri skupščinskih volitvah na celi črti in imenuje to zmagu — diktaturo, pač za to, ker bosta stranki Narodnega bloka na to lahko štiri leta neomejeno in neovirano reševali državne posle v narodni skupščini v blagor ljudstva in države. To priznanje samega člana opozicionalnega bloka in z njim tudi »Slovenca«, ki to prira-

znanje pridobuje, kaže vsem volilcem pot za njih nastop pri skupščinskih volitvah. Narodni blok bo zmagal! Zato je izgubljen vsak glas, ki bi se oddal za katroroli drugo politično skupino, ki stoji izven Narodnega bloka! To najimajo pred očmi zlasti vsi napredni sloji v Sloveniji! Pozivamo vse naprednjake, naj v strnjenihi vrstah glasujejo za Narodni blok!

Razpoloženje za Narodni blok je zlasti na Gorenjskem izborni. Radi nerodnosti SKS se številki pristaši te stranke vračajo v vrste Narodnega bloka. V radovljiskem in kranjskem okraju je zadnje tedne zapustilo nad 300 bivalnih sodelnikov SKS ter vstopilo med pristaše skupnega naprednega nastopa pri volitvah. Tudi osebna intervencija kandidata Pucija ni mogla na stvari ničesar spremeniti! SKS izgubila na Gorenjskem od dneva do dneva na terenu, na dan volitev pa doživi polnoporn poraz.

Nečuven škandal! Za volilnega komisarja na Bledu je dočlen, kakor je razvidno iz »Službenih Novin«, Dušan Serenc, ki je obenem klerikalni kandidat v radovljiskem okraju. Kako se je moglo to zgoditi, saj je bila za ta posebno volitveno izbrana docela druga oseba? Očividno se je posrečilo klerikalnemu članu državnega odbora dr. Hohnjecu vtipotati za volilnega komisarja na Bledu samega klerikalnega kandidata! Opozorjam na to nečevedno dejstvo našo vlado in zahtevamo takojšnjo remedijo! Saj vendar ni v duhu za-

kona, da bi kan didat opravljai posel volilnega komisarja v kraju, kjer sam kandidira. Terorju in korupciji so s tem siroko odprtia vrata. Pošlite Serence kot vol. komisarja magari v Radičev pašlik, a tam, kjer sam nastopa kot kandidat, pa ne sme opravljati tega posla! Sicer pa bi že oseben trakt in osebna dostojnost zahtevala, da bi se mož odpoval teji funkciji, toda od klerikalca, ki je svoje dni nosil triglavanski trak, je težko zahtevati trakt in dostojnost.

— Iz demokratske stranke. (Z ljubljansko okolico.) V nedeljo dne 11. t. m. se vrše v ljubljanski okolici siedeti javni shodi Narodnega bloka, na katerih poroča srečki kandidat za ljubljansko okolico gosp. Fran Žebal in po eden delegat centrale: V Dževi Mariji v Polju ob pol 9. zjutraj na dvorišču g. Leopolda Kuha, gostilnicarja istočasno Dev. M. Polje in okolico. — V Zagovoru pri Ljubljani v gostilni g. Jeriha (pri Glastovcu). — V Mostah pri Ljubljani ob 2. uri popoldne v kavarni »Maši« slone, za občino Moste. — V Štepanji vas ob 4. popoldne v sokoški telovadnici (pri »Sorzu«) za občino Dobrunje. — Na vse te shode opozarjam zlasti naše pristaše ter vabimo tudi nasprotnike, da se shodov v čim večjem številu udeleže.

Politično vpeti.

= Značilen molk. »Slovenec«, ki sicer vestno beleži o vpetju vsako pa neženo kretajo v vsakem negov besedo, je ponoloma zamolčal slovensko alokucijo Pija XI. ob otvoritvi svetega leta in tudi negov razgovor s poljskim poslanikom Skeržinskim. Zakaj? Ker je vpet v teh svojih govorih z izredno ostrostjo nastopal proti komunizmu, iih proglasil za demoni smerti in pozval ves svet na borbo proti komunizmu. — Včeraj smo ugotovili, da je »Slovenec« svojim čitalateljem prikril to paneževno stališče proti komunizmu, in navedeni tudi razloge, zakaj je škofovo glasilo to storilo. Pričakovali smo, da bo »Slovenec« odgovoril na te naše ugotovitve, toda zmotili smo se. »Slovenec« molči, kakor nem. Seve, resnica oči kolje!

= Preiskava proti Stjepanu Radiču. Kakor smo že zabeležili, je določen za preiskovalnega sodnika v zadavi velizdaj, ki so jo zakrivili voditelji HRSS, svetnik sodnega stola dr. Slaviša Körbler. Sotrušnik zagrebške »Riđeće« se je skušal včeraj informirati pri preiskovalnem sodniku o poteku preiskave. V interesu preiskave same je preiskovalni sodnik izjavil, da ne more dati nikakih pojasnil, prejel je res celokupni material, na podlagi katerega so voditelji HRSS, zlasti Stjepan Radič, obtoženi ne samo zločinov v smislu zakona o zaščiti države, marveč tudi veleizdaje. Preiskovalni sodnik je bil na stavljena vprašanja zelo rezerviran ter je samo odgovarjal: »Radi se!« Dne 7. t. m. ob 10. dopoldne so Stjepana Radiča prvkrat priveli pred preiskovalnega sodnika. Opozicionalni tisk v Zagrebu naglaša, da je Stjepan Radič pri zaslivanju na političji izjavil, da ne odgovarja nepismenim ljudem. Ta vest je popolnoma izmišljena. Stjepan Radič se je na politici vedel zelo nedostolno in je odklanjal vsak odgovor. Hotel ni niti podpisati zapisnika.

= Radićeva pritožba. Radić in tovariši so vložili proti svoji arretaciji pritožbo na kr. sodbeni stol. Pritožbo jim je sestavil dr. Ante Trumbić, bivši naš minister zunanjih del, tisti, ki je glavni krivec, da je del našega Notranjske pod Italijo, možnacaj, ki je še zadnje čase zlezel Radiču pod padzudo. Pritožba je sestavljena tako, kakor da bi bil Radić angel nebeski in za Jugoslavijo tako zasliven, da bi ga vlastna moralta pravzaprav odlikovali z najvišjim redom. Že na lajka napravljena pritožba vtič neresnega zmašila, pravnikistrokovski pa se ji bodo gotovo krohotali. »Hrvatsko Pravo« ugotavlja z ozirom na to, da je sedaj dr. Trumbić Radićev zastopnik in branitelj, da je isti Trumbić imenoval »vrtikapac Radića na mirovni konferenci v Parizu

norcu in izreka o pritožbi tole sodbo: »Kao politički spis, ona je totalna gnjava. Pače gora od gnjavaže. Ona je prava Jeremiada, što se tiče Radićeve bivše politike...« — Se ponoloma strinjam!

= Dva Radićeva poslanca isčajo. Srečko poglavarski v Gospicu je izdal tiratko za narodnima poslancema Radićeve stranke, 60letnim trgovcem Markom Došenom in 55letnim Karom Brkljačem. Morda sta tudi skriti pod posteljo.

= Radić-Prepeluhova kandidatska lista v mariborski oblasti je bila vložena kot druga. Nosilec te liste je, kakor znano, Stipica R. d. Na ti listi kandidirajo: okraj Konice: Matija Potocnik v Frankolovem, namestnik Anton Špegel v Sp. Doliču; okraj Dolnja Lendava: Jakop Krupič v Podturnu, namestnik St. Pintarič v Šafanskem; okraj Maribor, desni breg: Alojzij Lutz v Studencih, namestnik St. Kmetič v Račjem; okraj Maribor, levi

breg: Fr. Švikačač v Krčevini, namestnik Fr. Ivanuša v Krčevini; okraj Murska Sobota: Iv. Tisaj v Goričnah, namestnik St. Baksa v Belčih. — Ker Radić-prepeluhovcem primanjkuje kandidatov, kandidirajo v dveh okrajih tiše republikanci. Kljub niti ne vedo, kaj je republikat okraj Celje in Možirje: Jos. Jekl v Novi cerkvi, namestnik Iv. Ivanuša v Zabukovcih; okraj Laško v Prevalje: And. Avsenik v Lokah, namestnik Pavel Pondeljak v Dravogradu; okraj Brežice in Ptuj: And. Kleminta v Grabi, namestnik Emerjan Stoklas v Leskovcu; okraj Ljutomer v Slovenjgradec: Roman Bende v Gornji Radgoni, namestnik Jos. Segel v Dravogradu; okraj Šmarje in Ormož: Iv. Rojs v Ormožu, namestnik Jos. Kunec v Rogatcu. — Ker je nosilec te liste Radić, ki je obtožen veleizdaje v kriminalu, bo ta kandidatska lista na temelju obznane seveda razveljavljena.

Prosleta.

Reertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 20. zvečer.

Petak, 9. januarja: »Sumljiva oseba«. Ob 15. uri popoldne. Dijaška predstava pri znižani cenah. Izven. Sobota, 10. jan.: Veronika Desenška Red R Nedelja, 11. jan.: »Mogočni prstan«. Ob 15. popoldne. Mladinska predstava pri znižanih cenah. Izven. Ob 20. zvečer: »Izbubljene duše«. Izven.

OPERA.

Začetek ob 20. zvečer.

Petak, 9. jan.: zarrio. Sobota, 10. jan.: Traviata. Red R Nedelja, 11. jan.: »Gorenjski slavček«. Ob 15. popoldne. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

• • •

Herman Wendel o Melikovi „Jugoslaviji“.

Znani nemški publicist in naš prijatelj Herman Wendel je objavil v »Prager Presse«, kako laskavo oceno znamenite Melikove knjige »Jugoslavija«, katere prvi del je jeseni izšel pri Tiskovni zadruzi v Ljubljani in drugi pomnožen in spopolnjen izdaji. (Jugoslavija I. del 428 str. Din 60, II. del 526 strani Din 50. — Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani).

Herman Wendel piše: Melik skromno imenuje svoje delo zemljenišni statistični in gospodarski pregled. Knjiga pa podaja veliko več, in polna enciklopédia jugoslovanske države, kajti pri vsej lapidarnosti izčrpno poroča o tako imenovanih naravnih temeljih dežele, kakor tudi o statistični strani prebivalstva. Iz knjige izvemo o legi, mehaji, navpični oblikovitosti rečij, podnebju, rastlinstvu, živalstvu, številu in končni prebivalstvu, verstu, naseljih, solstvu, ustavi, upravi, poljedeljstvu, rudarstvu, industriji in obrti. Živinorej, gospodarstvu, trgovini in prometu in o celi vrsti drugih razmer in odnosih mlade države. tako, da se celo dober poznavalec iz nje lahko marsikaj nauči. Delo, na koncu katerega pogrešamo le stvarnega registra, nikjer ne govori lahkoverno, marveč razpravlja vedno stvarno in na trdn podlagi. Pri tem ohrani Melik kar najbolje dokazuje njevo prednašanje o vprašanju makedonskih Slovencev, veliko objektivnost. Kake važnosti je ta knjiga za Jugoslovane kot ogledalo, v katerem se lahko ogledajo in spoznajo, dokazuje najbolje napaka nekega belgijskega ilustrovanega lista, ki je predkratki postavil Pilštika jezeru, načrti jih je izvajala lansko leto na svojem koncertu v Zagrebu pod naslovom »Naša pušča lirik in to z naravnost velikanskih uspehom. Umetno spremja na klavirju njen soprog g. Božidar Pečić. — Priglase za abonma sprejema in vstopnice prodaja Matica slovenska.

— Književna novost. Poročajo nam, da je že ob božiču sem v tisku »Človek z bombami«, pesniška zbirka Antona Podbevkija, ki se v svoji silo svojega talenta izredno naglo in uspešno uveljavlja v hrvatski glasbeni literaturi. Njihove kompozicije srečavamo kaj pogostot na koncertnih sporedih in tudi gospa Maja Strozzi si je izbrala za I. del programa svojega koncerta,

ki ga priredi v okviru petih abonma koncertov Filharmonične družbe v Ljubljani v poslednjek dne 12. t. m. štiri zastopnike modernih hrvatskih komponistov, in sicer Novaka, Gotovaca, Tajčevića in Grgoševića. Njihove skladbe so komponirane deloma na umetno, deloma na narodno besedilo v popolnoma modernem duhu z izredno bogato glasbeno invencijo. Gospa Maja Strozzi je izbrala celo vrsto mlajših skladb, ki ga priredi v okviru petih abonma koncertov Filharmonične družbe v Ljubljani v poslednjek dne 12. t. m. štiri zastopnike modernih hrvatskih komponistov, in sicer Novaka, Gotovaca, Tajčevića in Grgoševića. Njihove skladbe so komponirane deloma na umetno, deloma na narodno besedilo v popolnoma modernem duhu z izredno bogato glasbeno invencijo. Gospa Maja Strozzi je izbrala celo vrsto mlajših skladb, ki ga priredi v okviru petih abonma koncertov Filharmonične družbe v Ljubljani v poslednjek dne 12. t. m. štiri zastopnike modernih hrvatskih komponistov, in sicer Novaka, Gotovaca, Tajčevića in Grgoševića. Njihove skladbe so komponirane deloma na umetno, deloma na narodno besedilo v popolnoma modernem duhu z izredno bogato glasbeno invencijo. Gospa Maja Strozzi je izbrala celo vrsto mlajših skladb, ki ga priredi v okviru petih abonma koncertov Filharmonične družbe v Ljubljani v poslednjek dne 12. t. m. štiri zastopnike modernih hrvatskih komponistov, in sicer Novaka, Gotovaca, Tajčevića in Grgoševića. Njihove skladbe so komponirane deloma na um

Dnevne vesti.

V Ljubljani dne 9. januarja 1925.

Pesnik, ki je prorokoval našo osvoboditev.

Pesnik z najširšim duševnim obzorjem in z največjim poznavanjem slovenske povestnice in slovenskih književnosti med nami je bil poleg Antona Aškerca nesporno Fran Levstik. Njegove poezije to izpričujejo. Citajte njegove ode, t.j. njegove elegije, njegove sonete, njegove prevode iz ruščine, iz češčine, vrbščine. Kakšno znanje slovenskih jezikov, kakšno globoko razumevanje slovenske zgodovine! Ali se je potem čuditi, da je veroval v lepo slovensko prihodnost, zrl v bodočnost in vedel, da pride dan in zanesljivo napoči, ko zasine solnce svobode tudi njegovemu svetu nepriznemu, od nikogar spoštovanemu narodu. Prepričan je bil, vedel je, čutil je, da vzdaje Slovencem svoboda — s krvavega Kosova!

Tole je napovedoval za bodočnost, ko mnogi njegovih kosti bo prekopali: »Prorok odigrnjene vidim usode: V Kosovem ravnem je sveti oltar, zidan na grob, kjer za naše narode Miloš daroval krvavi je dar.

K nebu visokemu kvišku pogenja zemlji iz groba košato drevo, čvrste mladike široka razslanja, krepko dviguje ponosno glavo.

Z drevja šumijo pogubni vetrovi, zbiljejo zemljo na štiri strani; groma trepečejo skalni gradovi, prah so mejniki, več trinovog ni!

Sreča se blaga je Slavi rodila; vtičnil je stari, protivni vihar; Zlata je zora ti, vnuč, zasvetila, ktere poznali mi nismo nikdar!

Grobje nad nami, ki vedeti smeti nismo, kaž draga svoboda velja, hrupa veselega so zabobneli; v sladki nam grozi pepel trepeta...»

* * *

— Kraljevska dvojica v Benetkah. Po poročili iz Benetk, sta 7. t. m. prispevali tiskaj Nj. Vel. kralj Aleksander I. in kraljica Marija. Tam ostaneta do danes. V Benetki je prispeval tudi kraljevin brat, romunski prestolonaslednik. Danes zvečer nadaljuje kraljevska dvojica svojo pot proti Beogradu. Za njiju bivanje na Bledu je vse pripravljeno, toda še ni gotovo, če prideta tja.

— Cudno! Po dolgem času je izsel »Slovenec« danes prvič samo na štiri strane. Dokler so zobali tigri iz državnega korita, je izhajal večinoma na osmih straneh, po polomu sporazumske politike je padel na šest strani, po komičnem epilogu politične komedije, ki se je odigral pod posteljo v Pričevi palači, so ostale samo še štiri strani. Barometer pada, vremenski proroki napovedujejo slabo vreme.

— Upokojeni orožnik nam piše: Šlo je leto 1924. v zaton ter zapustilo trpke občutke, zakaj pri kovanju uradniškega zakona se je zgordil nepojmljiv greh, da so v korist višjim odvzeli že itak skromne prejemke najnajjim. To je krvica, ki krči do neba, in je menda ni države, ki bi kaj takega storila. Veliko zaslugo za to sramotno delo imajo tigri. Ti tigri pa bi ne bili v Beogradu, ako bi jih ne podpirali — duhovniki. V zahvalo za to pa so dobili povisane dolade! Izposloval jih jim je v svoji velikodušnosti minister dr. Jerjav, ki je bil vselej tarča za njihove napade. Kje je najti tak velikodušnost? Toda upokojeni orožniki tigrom ne odpuščajo krvic, ki so jih zagrešili na njih, in jim pri volitvah pokažejo z volilnimi kroščicami, da se »tigrom«, in naj prihajojo k nam sedaj zopet v ovčji koži, ne damo več voditi za nos. Upokojenci stavimo sedaj vse nade v Narodni blok, ker se zavedamo, da pridejo štiri leta mirnega, plodonosnega dela, ako zmaga z absolutno večino Narodni blok. Ko ne bo mogla več zavirati dela samo v svoje strankarske koristi zasledujuča opozicija, bo iz Narodnega bloka sestavljeni vlada pač smatrala za svojo prvo nalogu, da reši v vsakem oziru zadovoljivo prav vprašanje upokojencev. Zato vsi upokojenci na neumorno delo za Narodni blok! Njegova zmaga je Vaš interes!

— Prve začitne sestre in nekvalke delenkov. V Šoli za sestre v zavodu za socijalno - higijensko zaščito dece v Ljubljani se je končal prvi enoletni tečaj za deče začitne sestre in negovanje delenkov ter so se vršili dne 8. in 7. t. m. diplomski izpit pred državnim komisijom. Izpit je položil 12 sester: Olga Detelova, Marija Dimičeva, Marija Grilova, Pavla Grudanova (z odliko), Viktorija Kecijeva, Ana Koštomejjeva (z odliko), Anica Kurentova (z odliko), Mara Peterlenova, Južna Ribaričeva, Antonija Schüfflerjeva (z odliko), Vera Singtonjeva (z odliko) in Slava Stefančičeva (z odliko), ena sestra pa je dobila ponavljajši izpit. Razven tega je sestra Angela Boškinova na strušnem delu sestavljala sodelovala s predravnom skupino. Izmed učenek sta dve izdelali v zavodni Šoli ustanovo Nj. Vel. kra-

ljice Marije. Ena je poslal v šolo zagrebški inspektorat ministra narodnega zdravja, tri sestre so bile nameščene v zavodu ter so obenem sledile predavanjem, ostale so bile pa štipenditske inspektrije ministra narodnega zdravja v Ljubljani. Na predverje rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije so se novodiplomirane sestre na slovensem način zaobljubile. Nato pa jim je odbor društva »Dečji in maternski dom kraljice Marije« pod predsedstvom dr. Franje dr. Tavčarje v svoji instituciji privedel intimno čajanko.

— Prvi škofje češkoslovaške cerkve. 6. januarja je proslavila narodna češkoslovaška cerkev važen dogodek v svojem razvoju. V krasni baročni Nikolajevi cerkvi so bili ustoličeni prvi škofje češkoslovaške cerkve. Za škofe so posvečeni za praško diecezo dr. Karel Paršky, za vzhodno diecezo s sedežem v Trnovu Gustav Prohazka in za moravsko-slezsko diecezo s sedežem v Radovanicah Ferdinand Štibor. V duhu starih čeških tradicij iz reformacijske dobe ni bilo nobenih posebnih svečanosti in pompoznih ceremonij. Duhovništvo in verniki poedinim diecezem so potrdili svoje izvoljenje s tem, da so polohili škofom roke na glavo. Ustoličenje se je izvršilo po staročeškem obredu. Svečanost se je zaključila v navzočnosti zastopnikov civilnih oblasti in vernikov iz vse države s koralom in državno himno.

— Zahvala. Udrženje vojnih invadivov, vdov in sirot, podružnica v Ljubljani, je privedla dne 21. decembra m. v svojim članom in članicam božičnico. Obdarovanih je bilo 150 članov in članic ter vojnih sirot.

— Odbor izreka tem potom vsem, ki so na katerikoli način, bodisi v blagu ali v dejanju pripomogli do te prireditve, najpribližnejšo zahvalo. — Odbor.

— Veliki ples »Orjune« Maribor. V soboto dne 10. januarja se vrši v Narodnem domu v Mariboru prva večja prireditve tujskej organizacije jugoslovenskih nacionalistov. Priprave so končane, prostori najlepše okrašeni; v drugem nadstropju bo nudil bar z originalnimi in udobnimi ložami izredno zabavo, ker so tudi vriči člana Narodnega gledališča obljubili sodelovanje. Svira pomnoženi Sokolski orkester, v baru priljubljen koncertni trio. — Dvoranski se že dve dni kuri in bodo torek zadostno temperirane. Mariborski jugosloveni, posetite to prireditve!

— Kranj. Občni zbor Narodne čitalnice v Kranju se vrši namesto v soboto, v četrtek dne 15. januarja ob isti uri v istem prostoru in z istim dnevnim redom.

— Sokolsko društvo v Kranju opozarja svoje članstvo na nadaljevanje XXVII. rednega občnega zabora, ki se nadaljuje v soboto dne 10. t. m. ob sedmih zvečer v Narodnem domu. — Udeležba obvezna.

— Direktori železniški vozovi med Zagrebom in Banatom. S 1. majem se uvedejo med Belo Cerkvi-Pančevom direktori vozovi preko Vel. Bečkega in Subotice proti Zagrebu. Direktori vozovi se priklonijo tako brzo, kakor tudi osebnim vlakom. Na ta način se tudi Slovenija približuje direktno Banatu.

— Novi Sad mesto časorisov. Novosadski »Zastava«, piše o Novem Sadu kot rekordnem mestu za časopise. List pravi: V Velikem Bečkereku izhaja 4 srbski listi. Bogme vtič životarijo. Tudi druga mesta imajo po dva do tri srbske liste. Novi Sad na nadaljevanju vsa mesta, ima kar sedem srbskih listov. To je zelo veliko, ker Novi Sad ima samo 40.000 prebivalcev, dočim ima Beograd 111.740 prebivalcev.

— Državni vpokojenec, oče osmih mladoletnih otrok v starosti 4 in pol do 14 in leta, od katerih otrok jih je sedaj pet dnevno šolo obveznih in eden v ponavljalni šoli. Ker ne more svojo veliko družino z oblike in čevaljki preskrbeti, posebno šolo-obvezne, prosi tem potom do usmiljenih srca, da bi mu z darovi bodisi s staro oblike, čevalji ali denarnimi sredstvi olajšali bedo otrok. — Darove hvaležno sprejemata uprava »Slovenskega Naroda«.

— Zadržna centrala v Spod. Poljskavi se je dne 4. tm. slovensko otvorila.

— Do smrti kamenjam. V vasi Prijeradi v Boki Kotorski je šel prešnji teden 70-letni kmet Marko Vučković na polje po opravkih. Ker ga zvečer ni bilo domov, so ga šli drugo jutro iskat. Iskal so ga cele tri dni po vsej okolici do Budve in Kotora. Tretji dan proti večeru so našli blizu vasi krvave sledove. Šli so za njimi ter priski do kupa listja in vej. Odstranili so šaro in začeli kopati. Kmalu so kopači zadržali ob staro desko, a ko so to dvignili, nudit se jim je strahoviti prizor. Pod desko je ležal pregrani kmet s popolnoma razbito glavo. Krmisija je dognala, da je bila kmetu razbita glava s kamnenjem, ki mu je letelo v glavo in neposredno bližnji. Dosedaj orozniki še niso zločincev izsledili.

— Vlom na Vrhnik. V noči na 6. tm. je bilo vlomljeno pri gostilnici Nacetu Kustelju na Vrhniku. Tatovi so odnesli: lovsko dvorcevo tvrdke Wernig, lovsko torbo, par velikih zlatih unahov, 170 dinarjev, 20 lir, 2 škodljivi cigareti, nekaj jestiv in vina. Škoda znasa Dm 4343. Obenem so odnesli sekiro, s katero so vlomljali v ondotni poštni urad, a so bili pregnani.

— Tatvine na vlaku. Miljan Rožič, trgovec iz Šibenika, je bila med vožnjo iz Gospic v Karlovac ukradena listnica z gotovino 800 Din in poimnim listom. — Pepi Zertighofovič iz Črnč pri Gor. Radgoni je nekdo vzel med vožnjo iz Maribora v Ljubljano denarico z 300 Din in certifikatom obmejnega komisarijata.

— Trkratna morilka. V Vel. Bečkereku imajo zaprio neko Julko Rebić, ki je obotoma da je zastrupila dva svoja moža in sveščega pastorka. Leta 1923. je naglo umrl Rebićin drugi mož, ki je bil vedno zdrav in močan. Kmalu za njim je umrl tudi njegov sin, kateremu je oče zapisal večjo dedičino. Vsled splošnih govorov je državni pravdnik dal izkopati oba mrtliča ter se je dognalo, da sta bila zastrupljena z arzenkom. Sedaj so izkopali še truplo prvoga moža ter se njegova notranje dele poslali v preiskave v Zagreb.

— Skrilatinka v Sarajevo. Prejšnji teden je bilo v Sarajevu 30 slučajev skrilatine, izmed katerih je eden imel smrtni izid. Prve dne tega teden sta priprastia že dva nova slučaja.

— m znanstveni aparat, praktične vaje pa so se vršile v malo gimnazialski telovadnic. Leta 1921. je prevzel vodstvo instituta strokovnjak v telesni vzgoji W. Sikorski. Institut se je preselil v Collegium medicum in se je združil s centralno vojaško šolo za gimnastiko in sport. Končno so instituti do dellli posebno zgradbo v botaničnem vrhu v predmestju Lazar. Institut razpolaga z dvoranami za predavanja, z antropometrično-fiziološkim laboratorijem, s kemično-mikroskopičnim laboratorijem, z biblioteko, z dvema sobama za polikuse. V institutu se vrše tudi tečaji za učitelje. V letu 1922-1923 se je institut priključil medicinski fakulteti, kar bo še več pospešilo razvoj tega poljskega telesnovzgojnega zavoda.

Velika reduta „Jadranske straže“ v hotelu Union

V soboto 10. januarja.

Vstopnina 10 dinarjev.

Iz Ljubljane.

— Belgijski konzulat v Ljubljani. Dosedanja belgijska konzularna agencija v Ljubljani se je preosnova na belgijski konzulat. Konzulat se je preselil iz dosedanjih uradnih prostorov na Kralja Petra trg št. 2.

— Tedenski zdravstveni izraz. V dobi od 1.-7. tm. se je rodilo v Ljubljani 24 otrok (14 dečkov in 10 deklek), umrlo pa je 22 oseb (12 moških in 10 žensk) i. s. 12 domačinov in 10 tujcev (v zavodih). Vzroki smrtni so bili: 1. trebušni legar, 2. jetika, 2 rak, 1 vnetje možganske mreze, 1 srčna hiba, 1 pljučnica, 2 vnetje ledvic, 1 prirojena slabost, 1 oslabost, 3 vsele nezgod, 7 drugih bolezni. Naležljive bolezni so bile prijavljene sledče: 2 slučaja škratinke in 18 slučajev ošpic.

— Zahvala. Udrženje vojnih invadivov, vdov in sirot, podružnica v Ljubljani, je privedla dne 21. decembra m. v svojim članom in članicam božičnico. Obdarovanih je bilo 150 članov in članic ter vojnih sirot.

— Odbor izreka tem potom vsem,

da društvo strojevodij kr. SHS* jutri dne 10. tm. s svečano prireditvijo in plesom v dvorani Götz.

— m Hlinske preiskave pri Radičevih pričasnih t. j. pri tistih, ki so podpisali Radičev kandidatno listo, se je izvršila dne 7. tm. Vseh takih zapeljancev je bilo v celem Mariboru le 7, a se med temi je bila večna na podpisu pod raznimi pretvezami za peljana.

— m Kap je začela g. Frana Ogrizka, bivša tovarnica zamaškov v Mariboru. Pokojnina je živel dolga leta v Spodnji Šiški kot trgovski potnik. Bil je podjeten mož. Po prehrani se je preselil v Maribor, kjer si je ustanovil samostojno podjetje. Vse življenje je bil navdušen narodnjak in delčnik pristaš napredne stranke. Ko se je jehi Šiški med nami jugoslovenski pokret, je bil pokojnik med prvimi njegovimi spoznavalcem. Nakraden v mariborskem bolnišču dne 15. decembra ob 6. pop. — Novi člani dobrodošli.

— Sokolski dom v Ljubljani. Občni zbor se vrši v soboto, 24. jan. ob 19. v malo sobi restavracije »Zvezda« z občajnim dnevnim redom. Zdravo! Odbor.

— Plesna šola Sokolskega društva na Viču. Prihodnja plesna vaja se vrši v nedeljo dne 15. tm. ob pol. 6. pop. — Občni zbor Sokolskega društva na Jesenice se vrši v nedeljo dne 11. januarja t. l. ob desetih dopoldne v društveni telovadnici. Občni zbor je za vse članstvo obvezan. Zdravo!

— m Se o roparskem umoru v Studenčih. Ženo morilca Zlatiča so zaradi tega znova aretrirali, ker se je našlo pri njej pismo sumljive vsebine. Aretacija bivšega ječarja Verzelja se je izvršila le vsedno usodne pomote ter so ga takoj zopet izpustili. Tudi sokrovka zaprtice Planica, bivšega skladališča pri »Petoviji« v Ptaju je še dvomljiva, ker ga obdolžuje le Zlatič. Sploh Zlatič umor trdovratno taji, pa ovaja druge osebe.

— m V samomorilnem namenu je v Št. Iliju pila gostilnica Matjašič jod. Brez zavestno so pripeljali v mariborskem bolnišču. — m Vellka tavtina. V trgovini Milana Jelenja v Št. Iliju so v noči na 6. tm. neznan zločinci vlomlili ter jo popolnoma izpraznili. Nakradene predmete, kakor manufakturno blago, izgotovljene oblike, čevlje, jastve itd. so odpeljali na voz.

— m Se o roparskem umoru v Studenčih zavrteta iz Ljubljane poročajo vse člani. — m Še proslava v Ljubljani v Areni Nar doma. Odbor.

— Organizacija strojnih in stavbnih tehnikov v Ljubljani naznana, da se vrši 1. februarja v gostilni pri Mramku njen prvi redni občni zbor ob 9. dopoldne.

— Zgubila se je psica, silsi na imo »Luka«, znakom št. 585. Nadaljite se prosi, da jo odda na naslov. A. Černe, Ljubljana VII. Gospodarska cesta 91a.

— Policijske ovadbe. Zaradi pijačnosti in razgrajanja je sноči policija eno osebo aretrirala 2 osebi

Gospodarstvo.

O izhodu iz novčane krize.

je napisal v božični številki beografske politike finančni minister dr. Stojanovič malo razpravico, v kateri podaja svoje misli o sedanjem novčanem položaju. Najprvo se finančni minister vprašuje, ali nam primanjkuje denarja? Odgovorja, da nimamo sicer metalnega denarja, pač pa prisilni tečaj papirnatega denarja, torej novčanic, ki jih je izdala Narodna banka v izobilju. Danes cirkulira nad 6 milijard novčanic, kar znaša desetkrat več, kakor je cirkuliralo denarja na istem teritoriju pred vojno. Denarja je torej dovolj, toda ta denar ne velja mnogo. On notira danes samo 13 del predvojnega, zlatega dinara. V tej čimbenici obstaja nezadovoljnost. Počevanje obtoka od 600 milijonov pred vojno na danšnjih 6 milijard znači pravo inflacijo, ki je upropastila vrednost našega denarja. Tu se vidi, da je protinflacijska politika plovilo sredstvo za zdravljenje dinarja. Tako politiko izvajamo že dve leti. Obtok novčanic nismo razširili, pomnožili pa smo zlate in devizne rezerve Narodne banke, ki se pa ne vidijo v objavljenih bilancah, ker zaračunava naš emisijski zavod Švicarski frank, kakov francoski frank z 1 dinarem.

Posledice protinflacijske politike vidiemo na tečaju dinarja. Koncem 1922. je notiral dinar v Cirklu 5.40, koncem 1923 6.50 in koncem 1924. 7.90. Ako upoštevamo te tečaje pri našem denarnem obtoku, zapazimo, da je 6 milijard dinarskih novčanic več. Nalo koncem I. 1923 390 milijonov švicarskih frankov, koncem 1924. pa 474 milijonov švicarskih frankov, torej skor 20% več! Porast dinarske vrednosti na zunanjih borsah homo občutili tudi na našem notranjem trgu, kjer bodo pale cene in bo previdno prišlo do cenenih živil in potrebnosti. S tem se bo razširila tudi vera v dinar. Ljudje bodo začeli štediti, denarja bo precej več, vprašanje obrestnih mer pa bo postalo akutno. Kot prvo sredstvo izhoda iz novčane krize je tudi treba uporabiti po-

jačanje dinarske vrednosti potom protinflacijske politike. Potem seve tudi z drugimi sredstvi na pr. z jačanjem izvoza, s popravo prometa, itd. To vse pa še ni doveli. Mi smo zemlja bujnega poleta. Povsod leže prirodni zakladi razrabljeni. Ni nimmer dovel gradbenega kapitala. Otdot potreba po politiki posojil, ki naj zavzame važno mesto v našem gospodarskem programu. Posojila iz inozemstva rabi država, kater občina, tovarna in trgovca. Seve velja to same za pametna posojila, pod zadovoljivimi pogoji.

Apel na inozemski kapital predstavlja torej drugo važno stopnjo izhoda iz sedanje novčane krize. Politika države in podjetnikov mora storiti vse, da se pojača naš kredit v inozemstvu. V tem oziru navajam primer: januarja 1923. so notirale obveznice Bleerovega posojila v Ameriki 54. januarja 1925. pa 88! Ako bomo delovali v obeh navedenih glavnih pravilih, dobimo sčasoma cenen denar. Vendar naj vas tudi to počasno ozdravljenje našega denarja ne deli pesmiste. Ostaja nam lahko uteha, da je obrestna mera v mladih državah, ki napredujejo in kjer se živo gradi na vse strani, mnogo večja, kakor pa v starih državah ekonomsko stagnacijo, kjer so vsi državljanji rentniji in kjer je le malo smelih podjetnikov.

ZITNI TRG V BANATU.

Iz Novega Sada nam javljajo: Dovoz pšenice in koruze na banaške žitne trge je letos nadkrišl vsa druga leta. V žitni trgovini je opažati nenavadno veliko živahnost. Povpraševanje po žitu je veliko. Izvoz dnevno narašča. K temu so mnogo pripomogli lepi in topli zimski dnevi. Cene rastajo, kakor še nikdar poprje. Če se trgovina z žitom razvija s sedanjim tendencem dalje, je računati da se bodo cene kruhu povisile. To je posledica svobodnega izvaza žita. Te dni so kmeterje na trgu prodajali meterski stot koruza po 160 dinarjev in 200 mtc. koruza po 375 do 400 Din. V Banatu samem se je ponokod radi povisjanja cen pšenice kruh

podražil za 50 par in se sedaj prodaja po 5.50 Din kg. Oves notira 250 Din mtc.

V krogili žitnih trgovcev je opažati veliko živahnost. Nakupujejo velike množine žita in te takoj izvažajo. Velikanski je tudi izvoz goveje živine. Zelo so poskočile cene teletom. Žive svinje se prodajajo po 18 dinarjev kg, mrtve 23 Din., slanina svecja po 39 Din. suha 35. same 32, mrest 34, svetja klobase mesene 38 Din., gosi 210, purani 150, par kokoši 50 do 60 par rac 90 Din, jača 1.50 Din, mleko 4–5 Din liter, fžol 450 Din mtc., krompir 2.50 kg, kislo zelje 4 Din kg, suhe čeplje 18 Din, jabolka 6–10 Din.

— **Tedenški sejem v Zagrebu.** Tedenški sejem v Zagrebu je bil slab obiskan. Dogon goveje živine je bil neznaten, ravno tako tudi dogon svinj. Tujih trgovcev ni bilo. Cene so notirale: domači voli I. 13–13.80, II. 12–12.50, III. 9–10, teleta II. 11–12, svinje neprizane 16–17.50, pitane 20 do 21.50 sremske svinje debele 20–21.50. Konji: tovorni leški 6000–7500, kmečki 4000–5800, žrebčata enoletna 3000–4000, triletna 4000–5000.

— **Cene senu v Zagrebu.** Na tedenškem sejmu so notirale cene senu v Zagrebu: navad. detelja 125–150, hrčernika 125–150, seno neprizano I. 100–120 sekunda 75 do 100, olava 125–150, sl-ma 120–150.

— **Naši dogovori Zedinjenim državam.** Naša država je dolgovala Zedinjenim državam na kapital in obrestih skupno dolarjev 62.853.103, od tega se je do meseca maja I. odplačilo 1.6659 dol. Vse evropske države dolgi v Zedinjenim državam okrog 12 milijard dolarjev, a vrnili se do sedaj nista še niti 2 milijardi, a še to največ na obrestih.

— **Konkurzi v Nemčiji v letu 1924.** Iz Frankfurta poročajo, da je bilo lansko leto v Nemčiji konkurzov 5710 na premožec 9000 konkurzom v zadnjih predvojnih letih. Nadzorstvo je bilo odrejeno nad 2581 podjetij.

— **Pristanški promet v Benečkah.** Uradni izkaz za beneški promet lanskega leta navaja izkrahanih 2 milijona ton, vključnih 225.000 ton. Promet je v primeri s prejšnjim letom narastel za 250.000 ton.

To in ono.

Dober lov praške policije.

Poročali smo že o prefriganem pustolovcu Hermannu Webru, ki je nastopal po Parizu kot zastopnik nekega ameriškega filmskega podjetja in zbiral denar, da jo popiha v ugodnem trenotku z bogato izkupnino za fiktivne filme. V sledi je doživel na pustolovščini svoj žalostni epilog v praskem hotelu »Imperial«. Berlinska policija je dobila informacije, da je Weber brzojavil v Pariz svojemu pomočniku dr. Albertu Cantrupu, naj pride za njim z denarjem. Dr. Cantrup je res odpovedal preko Basla in Curiha, kjer si je preskrbel češkoslovaški vizum, v Pragi. Za petami mu je bil berlinski detektiv Brumm. V Pragi si je najel sobo v hotelu »Imperial«, kjer sta ga v sredu zjutraj detektiva Dlask in Vavřík ariratala. Pri njem sta našla večjo sveto denarja in dva čeka na 15.000 angleških funtov. Poleg tega je imel Cantrup v praski banki nakazilo iz Amsterdama za 31.000 funtov in iz Rotterdamom za 10.000 funtov, skupaj torej za 9.000.000 Kč. Pri zaslivanju je Cantrup izjavil, da je denar, ki ga je postal v Prago, last neke angleške delniške družbe, pri kateri je udeležen tudi Weber. Oblasti ga izroče do težljemu sodišču.

Z aretacijo Hermanna Webera je bila razpisana bogata nagrada. Berlinski policijski bulletin je razpisal 50.000 zlatih mark, nemška finančna uprava tudi 50.000, skupaj torej 100.000 zlatih mark ali 80.000 Kč. Praška policija je imela dober lov.

Zobje šolske mladine.

Društvo bolgarskih zdravnikov v Sofiji je razpisalo I. 1914 anketo o stanju zobi učencev ljudskih šol. Rezultati te ankete so bili zelo žalostni. Pregledano je bilo 3262 učencev. Komisija je našla pri 305 učencih po 1 gnl zob, pri 446 po dva, pri 602 po tri, pri 591 po štiri, pri 1118 po pet. Med vsemi 3262 učencih je imel samo 301 zdrave zobe Zdrave zobe je našla zdravni-

ška komisija pri 9%, gnile pa pri 91% učencev. Na vsakem učenca odpadejo torej tri grili zobje. To je bilo pred vojno. Zdaj se je število učencev s pokvarjenimi zobi gotovo še povečalo.

Sanitarna statistika nam kažejo, v kakšnem stanju so bili pred leti zobje šolske mladine v drugih državah z večjo kulturno. Tudi v teh državah je bila šolska mladina v nevarnosti, da izgubi zobje že v zgodnjih mladosti. Ali zdravnik so našli izhod iz kritičnega položaja. Že pred 15 leti so začeli ustanavljati klinike, kjer so mladini brezplačno lečili zobje. Nemčija ima pri univerzi v Bonu zobozdravniško kliniku, ki jo vodi prof. Kantorovič. Občinska uprava tega mesta je odobrila načrt prof. Kantoroviča, da se uvede periodični pregled šolske mladine v brezplačno lezenje zobje. V l. 1923–24 je pregledal zobozdravniška klinika 6677 učencev ljudskih šol. Zdravniki so zahtevali, da se reditljivo sami izjavijo glede sprejema dece na kliniko, 95% roditeljev je poslalo deco na kliniko, ostali se pa radi malomarnosti niso brigali za to važno sanitarno ustanovo. Klinika je načrivala v zadnjem šolskem letu 3814 plomb in izdrža 1173 zobje. Samo v 151 slučajih se zdravnik ni posrečil preprečiti zobjob in obravarovati zdrave zobje. Kolikoga pomena je periodični pregled dečkih zobjov, pričajo statistični podatki. V Bonu je bil že pred ustanovitvijo klinike za brezplačno lezenje zobje zobozdravniški kabinet. L. 1915–16 je bilo plombiranih v tem kabinetu 100 zobje, izdržih pa 333. Ko so pa ustanovili kliniko in uvedli periodični pregled, se je zvišalo to število 3187.

* * * * * Na starejša ženska Nemčije umrla Na novega leta dan je umrla v neki vasi blizu Bona vdova Berta Kübler, stara 106 let.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni urednik:
VLADIMIR KAPUS

Pravkar zopet došle zadnje novosti domških klobukov v apartnih oblikah ter modnih barvah.
Novosti usnjene in športnih klobukov.

Žabi i klobuki stalno v zalogi.

**Močni salon
Marija Götz!**
Ljubljana, Kongresni trg štev. 8.

Preoblikovanja in popravila točno po naroci in najhitrejši postrežbi.
Oglejte si bogato zalogo v saloni!

Cene brezkonkurenčne.

6228

Proda se

makulaturni papir

kg à Din 6—

v upravi ,Slovenskega Naroda'

5000 metrov rabljenih
tračnic

kupim za gozdno že-
težnico proti takoj-
šnjemu plačilu.

M. Fuchs,

Zagreb, Prilaz 29 59

za očirotne uprave
nai se pritoži
1 dinar. Platuje se
vnaprej.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 par
za „Dopisovanje“ in
„Zenitve“ vsaka be-
seda 1 Din.

Silvija

se pripravlja cenjenim
damam na dom. Naslov
pove uprava »Slovenske
ga Naroda«.

55

Isče se strojnik
za parni stroj. — Ponu-
de s kvalifikacijo in iz-
pričevali je poslati na
upravo »Slovenskega
Naroda« pod Vester 123/52.

41

Provizijski potnik.

Išče se zmožen provi-
zijski agent za Ljub-
ljano in okolico. — Na-
slav pove uprava »Slo-
venskega Naroda«.

61

Pozor!

POZOR! Išče se strojnik
za parni stroj. — Ponu-
de s kvalifikacijo in iz-
pričevali je poslati na
upravo »Slovenskega
Naroda«.

60

Razna ročna

novata.

novata, ceno naprodaj:

Naslov pove uprava »Sl.

Naroda«.

40

Pozor!

POZOR!

Išče se strojnik

za parni stroj.

— Ponu-

de s kvalifi-

cijo in izprič-

evali je poslati

na upravo »Sl.

Naroda«.

62

Službe

Silvija

za perilo in obletno gre-

sivat na dom. — Naslov

pove uprava »Slo-

venskega Naroda«.

49

Kontovrstinja,

popolnoma zmožna vseh

pisanjskih del in knjižni-

vedstva — išče službe

takoj ali pozneje. — Po-

ročna pod »Prvovrstna

moč/56« na upravo »Sl.

</div